

Grote gezinnen zorgden voor eigen werk

door Henk van Toly

De gezinnen in de Kempen zijn lange tijd gezegend geweest met een rijk kindertal. Zes, zeven of acht kinderen waren eerder gewoon dan een uitzondering. Van tien, elf of twaalf spruiten keek niemand raar op. De invloed van de katholieke leer is daaraan niet vreemd geweest. Dat grote aantal kinderen per gezin heeft bijzondere consequenties gehad voor de bedrijfsopvolging. De sigarenindustrie, de ontginningen en de ruilverkavelingen en niet te vergeten de vele boerengezinnen die na de oorlog zijn geëmigreerd, hebben ervoor gezorgd dat grote problemen bij het aanspraak maken op het ouderlijk bedrijf, in het algemeen gesproken, weinig zijn voorgekomen.

„Dank zij ruilverkaveling”

Het echtpaar Ansems aan het Domineespad in Hoogeloon heeft zeven kinderen. Drie jongens boeren nu aan dezelfde straat.

Omgeving
Borkel

„Dankzij de ruilverkaveling”, zegt Ansems sr. Zijn zonen Walter en Johan runnen in maatschap een melkveebedrijf van ongeveer 120 melkkoeien en 80 stuks jongvee. Een andere broer heeft een stal met 10.000 stuks pluimvee, grootoudermoederdieren. De heer C. P. Ansems sr. (62) kon kort na de oorlog het ouderlijk bedrijf, samen met zijn broer, overnemen. De grond werd verdeeld en Ansems bouwde voor zichzelf een nieuwe boerderij. „Vier koeien, twee zeugen met biggen en een handvol kippen, daar zijn we mee begonnen”, herinnert hij zich. „Tja, dat kon toen nog.”

Ontginning

Nog langer geleden, aan het begin van deze eeuw, waren er alleen maar kleine bedrijven in de Kempen. De meeste waren nagenoeg zelfvoorzienend. Kinderen die niet op het bedrijf konden

Op het erf van het bedrijf van de Ansems staan drie huizen. De heer C. P. Ansems en zijn echtgenote bewonen een geriefelijke bungalow

blijven omdat daar onvoldoende inkomen voor was, begonnen vaak zelf een bedrijfje door een stuk hei te ontginnen. Begin deze eeuw was bovendien de sigarenindustrie al in opkomst en in veel boerengezinnen kon voor deze fabrieken thuiswerk worden gedaan. Dat leverde dan net genoeg inkomsten op voor een kind om daarmee een bedrijfje te starten. Grond was er in de regel wel, dat wil zeggen; er was voldoende hei aanwezig. Hei, die heel schappelijk van de gemeente kon worden overgenomen voor ontginning. Ook in de naburige grotere stej-

den als Valkenswaard en vooral Eindhoven diende de industrie zich aan, daar was volop werkgelegenheid. Maar de pastoor zag niet graag jongeren uit zijn parochie naar die „vreemde grote stad” vertrekken. De sigarenindustrie dicht bij huis was veel vertrouwd, temeer daar de fabrikanten van boerenafkomst waren, zij waren één van hen.

Onderwijs

Kort na de oorlog 1914-'18 kwam het landbouwonderwijs sterk op.

Walter en Lies Ansems en hun kinderen bewonen een huis aan de andere kant van de toegangsweg naar het bedrijf

Van nagenoeg ieder hoofd van een lagere school in de Kempen werd verlangd dat hij een acte bezat om les te geven in het landbouwonderwijs. Die onderwijzer volgde twee jaar lang een cursus bij de landbouwconsulent en was daarna bevoegd de kinderen na de lagere school theoretisch onderricht te geven in de beginselen van het boeren. De eerste lagere landbouwschool kwam in 1929 in Eersel van de grond, later gevolgd door scholen in Westerhoven en in Bladel. In 1961 kreeg Eersel een middelbare landbouwschool, maar die verdween weer in 1973, door gebrek aan leerlingen. Bladel had ook een middelbare landbouwschool en deze telde in datzelfde jaar ook zo weinig leerlingen dat het er naar uitzag dat ook deze school moest sluiten. Maar een jaar later dienden zich weer onverwacht veel leerlingen aan en tot vandaag floreert in Bladel het middelbaar

landbouwonderwijs evenals het lager landbouwonderwijs en een huishoudschool.

Nieuw bedrijf

Het bedrijfje dat C. P. Ansems na de oorlog met zijn broer startte, lag drie kilometer ten noordwesten van Hoogeloon. Tot het eind van de zestiger jaren bouwden ze dat op tot een bedrijf met 25 melkkoeien en 400 varkens, vrij groot voor die dagen. „Maar de verkaveling was niet best”, zegt Ansems sr. „En ik zag al wel aankomen dat, wanneer ik mijn kinderen iets wilde bieden voor later, er rigoureuus moest worden gemoderniseerd.” De ruilverkaveling bood uitkomst. Ansems kreeg de kans om met zijn gezin een nieuw bedrijf te beginnen drie kilometer ten zuidwesten van het dorp. „Ik ben, voordat de definitieve keuze werd bepaald, twee dagen met collega's rondge-

In Hoogeloon mag voor tijdelijke bewoning een gedeelte van de bedrijfsruimte worden benut. Johan en Mieke wonen in een gedeelte van een loods die aan de stal grenst

reden in de buurt”, vertelt Ansems. „Eén dag ten westen van ons dorp en één dag hebben we het oostelijk deel van de ruilverkaveling verkend. Tenslotte heb ik voor de oostelijke kant gekozen. Ik zag aankomen dat daar meer mogelijkheden voor mijn kinderen zouden liggen. Eerselen en Hapert trokken toen al industrie naar hun gemeente en ik dacht: hier liggen grotere kansen voor mijn kinderen voor scholing en werk.” In januari 1970 verhuisde Ansems met have en goed naar het Domineepad, in de we-

tenschap dat in ieder geval zijn oudste zoon Walter het bedrijf te zijner tijd zou overnemen, misschien samen met broer Johan, ook veehouder in hart en nieren.

Slechte bedrijfsopvolgings situatie

De bedrijfsopvolgings situatie was in de jaren zeventig, over de gehele Kempen gerekend, overigens allerminst rooskleurig. De Noordbrabantse Christelijke boerenbond (NCB) heeft een enquête gehouden onder zijn leden

